

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

کریم شامی/ د ۲۰۲۳ کال د نومبر ۳۰مه

مرسل: شاه محمود سرتیر

۰۲ دسمبر ۲۰۲۳

هغه څه چې عربي هیوادونه کولی شي اسرائیل ته سزا ورکړي

د متحده ایالاتو د دفاع او د تیلو د تولید کچې کمولو لپاره د اوبیک متحد دریځ د عربي مشرانو نړیوال نفوذ ترلاسه کړ. همدا رنگه به د اسرائیلو د غزې د وژنې په وړاندې یو متحد دریځ ولري.



د عکس کریدیت: کریډل

د نومبر په لسمه نېټه، د فلسطیني مقاومت د الاقصی د سیلاب عملیاتو له پیل او پر غزې د اسرائیلو د وحشیانه حملو له پیل څخه یوازې یوه میاشت وروسته، د سعودي د بهرنیو چارو وزارت په ریاض کې د عرب لیگ او د اسلامي همکاریو د سازمان (OIC) فوق العاده گډه سرمشریزه اعلان کړه . .

په اصل کې په جلا توگه ټاکل شوي، د غونډو د یوځای کولو پریکړه د راپور له مخې د عربي هیوادونو ترمنځ د اجماع د نشتوالي له امله شوې چې څنگه د غزې د ۲.۳ ملیون ملکي وگړو په وړاندې د اسرائیل وحشي غیر متناسب تیري ته په گډه ځواب ووايي.

د رپوټونو له مخې، عربي هیوادونه په یو شمیر جنجالي اقداماتو چې د دوی ځینو غړو وړاندیز کړی و، موافقه ونه کړه. په دې کې اسرائیلو ته د وسلو رسولو لپاره د متحده ایالاتو د سیمه ایزو نظامي اډو د کارولو منع کول، له اسرائیلو سره د ټولو عربي اړیکو ځنډول، او د اشغال شوي ادارې په وړاندې د تیلو بندیز لگول شامل وو .

یوه ډیره عادي غونډه

په لوېدیځه اسیا او پراخه اسلامي نړۍ کې د اسرائیلي یرغلونو په وړاندې د پراخو احساساتو سره سره، سرمشریزه، لکه څنګه چې ډیری تمه کیده، د اسرائیلو په وړاندې د کوټلي اقداماتو پرته پای ته ورسیده، د ۲۲ عرب مشرانو **ضعف** او نه لیوالتیا په گوته کوي چې د اسرائیل او لویدیځ متحدینو سره مقابله وکړي.

دا یوه اساسي پوښتنه راپورته کوي: د عرب لیګ د یوې ټولیزې پریکړې په بدل کې، انفرادي عرب ملتونه د فلسطین ملاتړ لپاره څه کولی شي، او ولې یې دا کارونه دمخه ندي کړي؟



د عربي نړۍ نقشه

د عربي جیوپولیتیک پیچلتیاو د خلاصولو لپاره، او د سیمې د مختلفو نړۍ لیدونو او لومړیتوبونو د ساده کولو لپاره، عربي هیوادونه په دريو مهمو سیاسي ډلو ویشل کیدی شي - هر یو د غیر عرب لوبغاړو لخوا اغیزمن شوي: امریکا، ترکیه او ایران.

د سعودي عربستان، متحده عربي اماراتو، کویت، بحرین، عمان، اردن، مصر، مراکش او جیبوتي بهرنی پالیسی - چې ډیری یې د میراثي سلطنتونو لخوا اداره کیږي - د متحده ایالاتو او لویدیځ سره نږدې اړیکې لري. د متحده ایالاتو د ډیری نظامي اډو د کوربه توب سره سره، دا هیوادونه، په متضاد ډول، پرته له دې چې شخړې ته لاره هواره کړي د فلسطین په ملاتړ کې د پام وړ رول ولوبوي.

مراکش، امارات، بحرین، سوډان، مصر او اردن ټول له اسرائیلو سره اقتصادي، سیاسي او امنیتي اړیکې لري. بیا هم، د لاتینې امریکا د لرې پرتو هیوادونو په څیر، هیڅ یو اړیکې نه دي پرې کړي، که څه هم بحرین خپلې اقتصادي اړیکې وځنډولي.

د دې پر ځای چې په اردن، مراکش، مصر او بحرین کې د اسرائیلو سفارتونه د فلسطینیانو په ملاتړ د پراخو مظاهرو له کبله د بهرنیو چارو د وزیر ایلې کوهن او د دغه وزارت د عمومي رئیس په امر **وتړل شول**.

په دې ډله کې تر ټولو ستر ستراتيژيک مهم هېوادونه اردن او مصر دي، چې دواړه له اسراییلو سره ګډه پوله لري او له تل ابیب سره تر ټولو اوږده اړیکې لري. **مصر، چې په ۱۹۷۹ کال کې د کمپ ډیویډ تړون** لاسلیک شو، یو مهم لوبغاړی دی، د غزې په پېښو کې د سمدستي اغیزو وړتیا لري. خو له ولسمشر انور سادات څخه نیولې تر عبدالفتاح السیسی پورې، قاهرې د دې پرځای چې د اسراییلو د جنوبي پولو د ساتنې لپاره ډیر وخت کار کړی او په فعاله توګه د دوی د متقابل اقتصاد د پیاوړتیا لپاره **د انرژۍ په معاملو کې ښکېل دي.**

که چیرې دا کار وکړي، مصر کولی شي د سویز په کانال کې د اسراییلو کښتۍ بندې کړي، غزې ته د رفح لاره پرانیزې ترڅو محاصره شوي سیمه د اړینو مرستو سره سیلاب کړي، او استخباراتي همکاري ودروي - نن ورځ، او بې وینې .

اردن چې له اشغالي دولت سره تر ټولو اوږده پوله لري، د اسراییلو د نفوذ د مخنیوي لپاره د پام وړ وسایل نه لري. په هرصورت، عمان کولی شي له اسراییلو سره اړیکې پرې کړي او تل ابیب ته ګواښ وکړي چې دا به خپل پوله کنټرول کم کړي - په بالقوه توګه بهرني جنگیالیو او وسلو ته اجازه ورکوي چې اشغال شوي لویدیځې غاړې ته ننوځي - داسې سناریو چې تل ابیب ډیر ویره لري.

د فارس خلیج سلطنتونه

سعودي عربستان، متحده عربي امارات، بحرین، کویت او عمان په ګډه د نړۍ **20 سلنه تیل تولیدوي**. یو ستراتيژيک اقدام، لکه اسراییلو ته د تیلو صادرات منع کول او هغه هیوادونه چې په غزه کې د سمدستي اوربند ملاتړ نه کوي، کولی شي په اروپا باندې د پام وړ فشار راوړي چې دمخه یې د اکمالاتو د کمیدو او د انرژۍ د بیو لوړیدو سره مبارزه کوي. په دې عربي هیوادونو کې د متحده ایالاتو ۲۷ اډې چې په بحرین کې د متحده ایالاتو د پنځمې مهمې بیړۍ مرکزي دفتر هم پکې شامل دي، ټول هغه ګټه پورته کوي چې دوی ورته اړتیا لري و اشنګڼن ته.



په لویدیځه اسیا کې د امریکا پوځي حضور

د متحده ایالاتو له اردو سره د دوی د همکارۍ په بیا تنظیمولو سره چې وروستی مجبور شي چې خپل کورني او سیمه ایز مسولیتونه هم په پام کې ونیسي او درناوی یې وکړي، دا هیوادونه کولی شي د اسراییلو جنګي ماشین ته د **متحده ایالاتو د مرکزي قوماندې بې پوښتنې وسلې تحویل کړي**.

د سعودي عربستان شتمني او د رسنیو امپراتورۍ په ټوله عربي نړۍ او هاخوا کې خپل نفوذ پراخ کړی او د عربو په پرېکړو کې یې د پام وړ نفوذ کړی دی. په ۱۹۸۰ لسیزه کې ریاض په افغانستان کې د روسانو پر ضد مسلمان ځوانان راټول کړل، بیا په ۲۰۱۰ کال کې په سوریه کې هم ورته صحنه تکرار شوه.

د سعودیانو توان د یو هدف په ملاتړ کې د ملیونونو خلکو د راټولولو لپاره څرګند دی، په ځانګړي توګه په ټوله اسلامي نړۍ کې د بهرنۍ تګلارې او نرم ځواک پروژې په توګه د وهابیت په صادرولو کې د ریاض رول ته په پام سره - که څه هم دا په وروستیو کلونو کې د عصري کولو او اصلاح غوښتونکو مشرتابه لاندې کم شوی دی. په حقیقت کې ولیعهد شهزاده محمد بن سلمان.

که څه هم اسراییل د تیلو د لوی تولیدونکي او د اوپیک د لوی وزن په توګه له مسلمان اکثریت اذربایجان او قزاقستان څخه د تیلو **60 سلنه** واردات ترلاسه کوي، سعودي عربستان کولی شي اسراییل ته د انرژۍ صادرات ودروي، چې دا به د تل اییب په اړه سمدستي او کمزوری اغیزه ولري. د جګړې هڅې.

په هرصورت، د عربي مشرانو سیاسي پریکړې ناپاک پاتې دي، د متحده ایالاتو عرب متحدینو سره د تل اییب سره د نظامي مرستې مخه نه نیسي یا د اسراییلو او متحده ایالاتو الوتکو ته د هوايي حریم مخه نه نیسي. مصر، اردن او سعودي عربستان د دې پر ځای چې د اسراییلو پر لور روان توغندي **ویشتلې دي** تر څو له بهرني برید څخه ځان وژغوري، ځکه چې مشران یې د دې پر ځای چې خپل حاکم ځواک له لاسه ورکړي، د اسراییلو د سرحدونو دفاع کوي.

د ترکیې عربي متحدین

له اخوان المسلمین سره د ترکیې د ولسمشر رجب طیب اردوغان اوږدې اړیکې په دې وروستیو کې په عربي نړۍ کې د انفرې نفوذ پیاوړی کړی دی. قطر، د ترکیې د لومړني عربي متحد په توګه، له اسراییلو سره د انفرې د پراخو سوداګریزو اړیکو سر بیره، د فلسطین د مسئلې په اړه د بهرني سیاست ګډ نظرونه او نظریات شریکوي.

سر بیره پردې، د حماس مشران په کوچني خلیج هیواد کې په آزاده توګه حرکت کوي. دوحه د غزې محاصره کولو لپاره د مالي مرستو تر ټولو لوی سرچینه ده، او په ډیپلوماټیک ډول د فلسطین مقاومت او اسراییلو ترمنځ د اور بند او د بندیانو د تبادلې په **خبرو اترو کې مخکښ رول لوبوي، لکه څنګه چې د قطر لخوا په وروستي تړون کې ښودل شوي**.

عملونه د کلمو په پرتله په لوړ غږ خبرې کوي، او قطر، چې په نړۍ کې د مایع طبیعي ګاز (LNG) لوی صادرونکی دی، کولی شي د نړۍ د ګازو بازارونو باندې د پام وړ اغیزه وکړي، چې په انرژي پورې تړلي اروپا د فلسطین په وړاندې د خپلو تاریخي پالیسیو په اړه بیا فکر کوي.

سره له دې، په پراخه توګه، قطر د لویدیځ کمپ سره تړاو لري، چې د ناټو متحد ترکیه هم ورته تکیه کوي. سره له دې چې د هغې پراخې **رسنۍ امپراتورۍ** په ښکاره ډول د فلسطین د مسئلې ملاتړ کوي او د فلسطین دولت پرته له عادي کیدو سره د هغه ثابت مخالفت کوي، د قطر ملاتړ لاهم محدود دی او د خپل بشپړ ظرفیت څخه کم دی.

د مقاومت محور

نن ورځ، عربي دولتونه او **د ايران سره يوځای شوي** غير دولتي فعالان د فلسطين د مسلې په ملاتړ کې خورا مهم رول لوبوي، په ځانگړي توگه چيرې چې دا د ملي آزادۍ لپاره وسله واله مبارزه ده. د ننګونو سره سره، دوی مقاومت ته دوام ورکوي او په سيمه کې د مقاومت په پراخ محور کې ونډه لري .

د اکتوبر له اتمې راهيسې، په لبنان کې د حزب الله په مشرۍ مقاومت په برياليتوب سره د اسراییلي پوځ د بشپړ پام اړولو لپاره د غزې او د هغې شمالي پولې ته د اړولو لپاره ورو ورو پوځي پالیسي پلي کړې چې نږدې ورځنۍ نښتې په نښه شوي .

په ستراتيژيک ډول د اسراییلو د ارتباطاتو او څارنې شبکې په نښه کولو او نیولو سره، حزب الله په اصل کې د اشغالګرو ځواکونو دريمه برخه دې ته **اړ کړې چې شمالي پوله ونيسي او د پنځه کيلو مترو په حدودو کې ټول میشت ځایونه او نظامي اډې له مينځه یوسي.**

نن ورځ سوريه چې د مقاومت د محور اصلي عربي دولت غړی دی، په دغه اتحاد کې تر ټولو کمزوري اړیکې گڼل کېږي. د ۱۹۷۰ لسيزې راهيسې د لويديځ د ظالمانه **بنديزونو** رژيم لاندې، د سوريې اقتصادي حالت د ۲۰۱۱ د بهرنيو وسله والو، د رژيم د بدلون د جگړې له پيل راهيسې چې د هيواد ډيره برخه يې ويجاړه کړې، خورا خرابه شوې ده .

اسراییل له دې زیان څخه په استفادې سره د سوريې پر ضد منظم هوايي او توغنديز بریدونه کوي، او په خپلو جنوبي او شمالي سرحدونو کې له پوځي پلوه د خپلو سره سره يې دې کار ته دوام ورکړی دی .

په هرصورت، سوريېان په هيڅ ډول د مساوات څخه بهر ندي. توغندي کله ناکله د اسراییلو لخوا نیول شوي گولان لورو کې توغول کېږي ، پداسې حال کې چې د ټانک ضد لارښود توغندي (ATGMS) لکه د روسيې کورنيټ چې په غزه او سويلي لبنان کې د اسراییلي زغره والو موټرو پر وړاندې کارول کېږي ، د دمشق لخوا چمتو کېږي .

سوريه هم د محور په اوږدو کې د وسلو او افرادو ځواک د ليرد، ليرد او ذخيره کولو لپاره يوه اړينه لاره ده.

د يمن د انصارالله متحد وسله وال ځواکونه هم په وروستيو اونیو کې له غزې سره د پيوستون لپاره فعال دي، داسې توغندي او بي پیلوټه الوتکې يې توغولي چې د اسراییلو جنوبي سيمو ته نږدې ۱۲۰۰ ميله (۲۰۰۰ کيلومتره) واټن لري. يمنيانو هم په سور سمندر کې **خپل سمندري عمليات** گړندی کړي دي ، چې د اسراییلو د بېړيو لپاره چې په ستراتيژيک بېړيو کې فعاليت کوي يو گواښ ثابتوي .

د انصارالله مشر عبدالملک الحوثی د نومبر په ۱۴مه **ژمنه وکړه** چې د يمن وسله وال ځواکونه به په سور سمندر کې کې د اسراییلو د دښمن کښتۍ په نښه کړي او له منځه به يې یوسي، مور به يې په نښه کولو کې هيڅ راز ډډه ونکړو او ټوله نړۍ به په دې اړه خبر کړو " .

پنځه ورځې وروسته، د اسراییلو ملکیت گيلیکسي مشر په سور سمندر کې - د هغې عملي سره - **ونیول شو او د يمن حدیده بندر ته یوړل شو**. بیا، د نومبر په ۲۵، **د بی پیلوټه الوتکې برید** د اسراییلو د بار وړلو شرکت ZIM ملکیت یوه بار وړونکې کښتۍ په نښه کړه .

عراق چې له ۲۰۰۳ کال راهيسې د امریکا له خوا ټوټه ټوټه شوی او نیول شوی، د تهران په ملاتړ د مقاومت د څو ډلو کوربه دی چې په عراق او سوريه کې د امریکا گټې او پوځي اډې په نښه کوي.

امریکا **اعلان کړی چې د اکتوبر له میاشتي راهيسې يې پر عراق ۶۶ ځله** بریدونه کړي دي . سربيره پردي ، د دې ډلو لخوا په اسراییلو توغندي توغول شوي وو ، مگر د اردن لخوا ودرول شول.

د جبرونو یووالی

د څو اړخیزې جگړې ویره چې حزب الله، سوریه او د دوی متحدین پکې بنګیل دي، په سوریه او لبنان کې د فلسطین مقاومت ډلو په ګډون، امریکا او متحدین یې دي ته اړ کړل چې په سیمه کې یو پیاوړی سمندري شتون ولیري. پدې کې د تل ابیب د ملاتړ په بنودلو کې د ختیځ مدیترانې بحر ته د بحري کښتو ، الوتکې وړونکي ، ویجاړونکي او سب میرینونه شامل وو .

په لبنان کې د مقاومت د یوې نسبتاً کوچنۍ ډلې د اقداماتو له امله د پوځي ځای په ځای کولو کې زیاتوالی راغلی یو. څوک یوازې هغه پراخ نفوذ او فشار ته فکر کولی شي چې د اسرائیلو او د هغې د څو لیدونکو ملاتړ کونکو پروراندې د عربي هیوادونو د متحدې جبهې لخوا اداره کیدی شي.

د شمالي افریقا الجزایر، یو بهرنی، د فلسطینیانو په ملاتړ غږ کوي او د تل ابیب سره د عادي کیدو سخت مخالفت کوي. دا هم یو له هغو څو عربي هیوادونو څخه دی چې له ایران او سوریې سره یې مثبتې اړیکې ساتلي دي. **د گازو** د یوه لوی تولیدونکي په توګه ، د گازو د صادراتو د بندولو یواځینې ګواښ پر اسرائیلو د اروپایي اتحادیې له خوا پراخ فشار راوستلای شي. که څه هم تر اوسه پوځي اقدام نه دی شوی، خو د الجزایر پارلمان د اړتیا په صورت کې له پوځي لارو د فلسطین د ملاتړ په حق کې رایه ورکړه .

پرله پسې بمبارۍ او په غزه کې د ملکي وګړو قصدي هدفونه د مقاومت د ملاتړ په برخه کې د عربو عامه افکارو ته د رسیدو لپاره چمتو دي، که چېرې دا ډول احساسات لا دمخه بشپړ رینډی ونه لري. په مقابل کې، د متحده ایالاتو د متحدو عربو پاچاهانو بې کفایتي به یقیناً د دغو رژیمونو څیرنه ډیره کړي او د دوی کورنۍ او سیمه ایز مشروعیت به له منځه یوسي .

هرڅومره چې اسرائیل په غزه کې خپل نسل وژني ته دوام ورکوي ، د دوی بې کفایتي تشریح کول خورا ستونزمن کیږي. پداسې حال کې چې یو ګړندی اوربند ممکن د عربي پاچاهانو او نورو لویډیز پلوه عرب دولتونو لپاره دا ستونزه کمه کړي ، اسرائیل - او د هغې ملاتړي متحده ایالات - د دې پرځای چې په پټه کې د دوی جگړې ته شدت ورکړي. دا حتی هغه جگړه هم په پام کې نه نیسي چې اسرائیل له څو اونيو راهیسې په اشغال شوي لویډیڅه غاړه کې په خاموشۍ سره جنگیږي ، هغه سیمه چې د متحده ایالاتو پلوه واک لخوا اداره کیږي ، چې ورځ په ورځ اعتبار او ملاتړ ته زیان رسوي.

مهمه حل لاره د عربي هیوادونو لپاره دا ده چې داخلي اختلافات له منځه یوسي او د غزې د جگړې د درولو لپاره په ګډه د نفوذ کولو لپاره یو متحد جبهه جوړه کړي. لکه څنګه چې د اوپیک کلیدي عربي هیوادونو لوی ځواک رامینځته کړی کله چې دوی د تیلو تولید کمولو لپاره د واشنگټن څخه سرغړونه وکړه ، دوی احتمال لري چې د اسرائیلو پروراندې سخت ، ډله ایز دریځ به یوازې په نړۍ کې د دوی ځواک تائید کړي.